

KUOPIO

KUOPION YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON VALVONTASUUNNITELMAN TOTEUTUMINEN VUONNA 2024

Sisällys

Yleistä valvontasuunnitelman 2020 -2024 toteumasta	2
Elintarvikevalvonta	6
Terveydensuojelun valvonta	13
Tupakkalain valvonta.....	16
Eläinlääkintähuolto	18
Toiminnan kehittämistarpeet.....	19
Liite 1. Ympäristöterveydenhuollon työryhmätyöskentely 2024	20

Yleistä valvontasuunnitelman 2020 -2024 toteumasta

Vuoden 2024 lopussa päättyi viisivuotinen valvontasuunnitelmakausi (2020-2024). Suunnitelmakauden ensimmäisinä vuosina otettiin aktiivisesti käyttöön valtakunnallinen Valvontatietojärjestelmä (VATI), johon sekä valvonnan suunnittelu, että raportointi jatkossa entistä enemmän tukeutuu. Järjestelmä mahdollistaa myös valtakunnallisen vertailun muihin valvontayksiköihin.

Suunnitelmakauden alussa koronapandemia vähensi tarkastusmääriä (vuosi 2020) ja työskentely muuttui hybridimalliseksi. Tarkastuksia voidaan tehdä myös etänä ja asiakirjatarkastuksina. Tarkastusmäärät ovat palautuneet koronaa edeltävälle tasolle ja sen yli (Kuva 1). Suunnitelmakauden aikana Kuopion ympäristöterveydenhuollossa valvonta organisoitiin tiimeihin (2021) ja talousveden valvontaa vahvistettiin muuttamalla suunnittelijan virka tarkastajan viraksi. Valvontamaksutuotoissa tapahtui merkittävä lisäys, kun terveydensuojelun ja elintarvikevalvonnan kohteilta alettiin periä vuonna 2022 ns. valvonnan perusmaksua (Kuva 2.). Valvontakauden alussa maksutuotoilla katettiin noin 20 % valvonnan kustannuksista, nykyisin maksutuotoilla katetaan noin 40 % valvonnan kustannuksista.

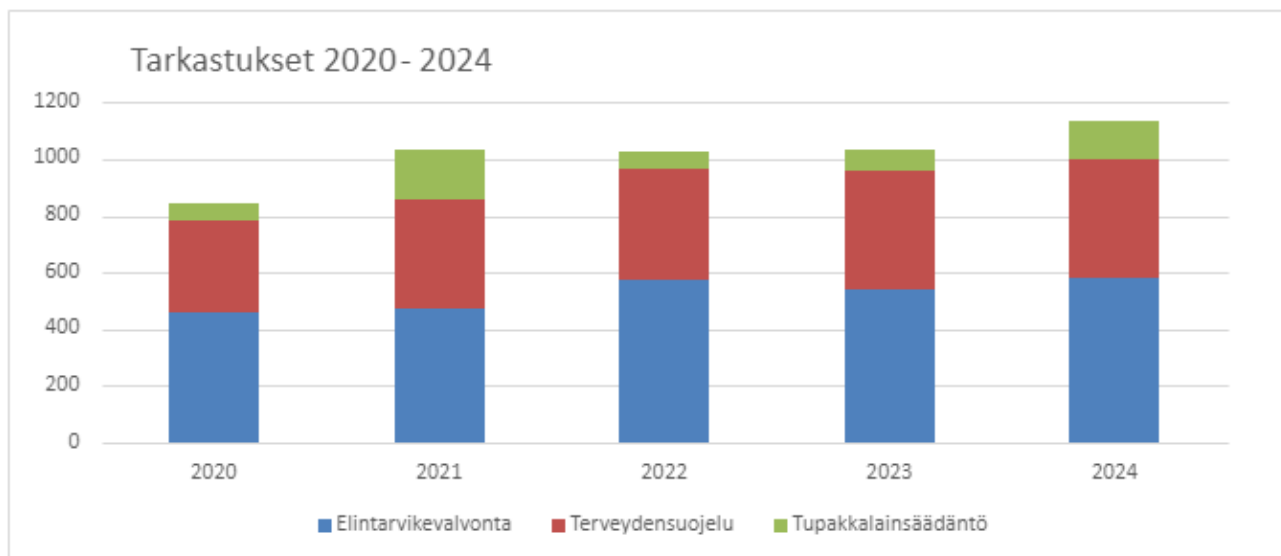
Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi on viime vuosina tehty pääosin ympäristöterveydenhuollon yhteistä valvontatiedonkeruu- ja toiminnanohjausjärjestelmää käyttäen (VATI- järjestelmä).

Eläinlääkintähuollossa pieneläinpäivystys siirtyi yrityskaupan myös Omaeläinlinikalta Evidensialle (2022) ja pieneläinpäivystyksen palveluntuottaja kilpailutettiin uudelleen vuonna 2023. Kilpailutukseen saatiin yksi tarjous ja pieneläinpäivystystä jatkaa Evidensia. Eläinlääkäripalveluiden tuottamisesta tuotantoeläimille on sopimukset Siilinjärven ja Tervon kunnan kanssa.

Eläinlääkintähuollon osalta toteuma on saatu Siilinjärven ympäristöterveydestä. Eläinlääkäripalveluiden laatu ja määrä olivat kysyntään nähden riittävät. Kaikki vakavat epäilyyn perustuvat eläinsuojelukäynnit tehtiin tapauksen kiireellisyydestä riippuen viimeistään noin kuukauden kuluessa epäilyilmoituksen saapumisesta, kiireelliset tapaukset nopeammin pääsääntöisesti saman viikon aikana tai jopa samana päivänä. Alueella ei todettu helposti leviäviä tai vaarallisia eläintauteja

Kokonaisuutena ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma 2024 on toteutunut hyvin. Suunnitelmallisen valvonnan mukaisia tarkastuksia tehtiin kattavasti kaikilla ympäristöterveyden sektoreilla ja tarkastusmäärät ovat kasvaneet koronan jälkeen (kuva 1). Tarkastusten jakautuminen eri sektoreilla käsitellään yksityiskohtaisemmin toimialoitain. Kaikkiaan Kuopion ympäristöterveydenhuollossa tehtiin noin 1060 tarkastusta.

Kuva 1. Tarkastusmäärät ympäristöterveydenhuollon eri toimialoilla 2020 -2024

Taulukko 1. Tarkastusten jakautuminen eri toimialoille vuonna 2024

Tarkastuksen peruste	Tarkastukset 2022	Tarkastukset 2023	Tarkastukset 2024
Elintarvikevalvonta, suunnitelmallinen	504	524	533
Elintarvikevalvonta, muu tarkastus	49	16	13
Terveydensuojelu, suunnitelmallinen	208	217	199
(Terveydensuojelu, muu tarkastus)	180	201	184
Tupakkalain mukainen tarkastus	65	78	133
Yhteensä	1006	1036	1062

Ympäristöterveydenhuollon resursseista vuonna 2024 on elintarvikevalvontaan käytetty eniten voimavaroja (n. 55 %). Terveydensuojelun valvontaan on käytetty voimavaroista (n. 40 %). Loput voimavaroista on käytetty tupakkalain valvontaan (n. 5 %).

Lupa- ja ilmoitusasiat on hoidettu palvelulupauksen mukaisesti ja terveyshaittoihin liittyviin epäilyksiin ja valituksiin on reagoitu. Toimijoita tiedotettiin säännöllisesti ajankohtaisista asioista pääosin sähköpostilla lähetetyillä tiedotteilla.

Valvontaa on kohdistettu kaikkiin ympäristöterveydenhuollon edellä mainittuihin toimialoihin. Ympäristöterveydenhuollon sisällä valvontaa tehdään tiimeissä:

- Elintarvike tiimi (6 hlö, 5,8 htv)
 - Elintarvikelainsäädännön valvonta
 - Tupakan myyntilupien käsittelyyn osallistuminen (TupL)
 - Haittaeläinten torjuntaan osallistuminen (TsL)

- Huoneistotiimi (3 hlö, 2,5 htv)
 - Terveydellisten olojen valvonta suunnitelmallisessa valvonnassa (TsL)
 - Terveyshaittaepäilyjen selvittäminen (mm. asunnontarkastukset) (TsL)
 - Parveketupakointikieltojen valvonta valitusten perusteella (TupL)
- Vesitiimi (3 hlö, 2,8 htv, josta 0,5 htv tupakkavalvontaan)
 - Talous- ja uimavesivalvonta (TsL)
 - Tupakan myyntiluvat ja niiden valvonta (TupL)
 - Parveketupakointikiellot ja niiden valvonta (TupL)
- Muut, hallinto + tukipalvelut
 - ympäristöterveyspäällikkö 1 htv
 - projektityöntekijä (8 kk) 0,7 htv
 - Kesätyöntekijät (6 kk) 0,5 htv
 - tukipalvelut 1 htv

Valvontayksikköön oli palkattu määräaikainen tarkastaja elintarviketiimiin ajalle 1.9.2023-31.8.2024. Hänen työpanoksestaan puolet myytiin Tervon ympäristöterveydenhuollolle ja puolet käytettiin ympäristöterveydenhuollon laatu järjestelmän kokoamiseen sekä elintarvikevalvontaan.

Valvontasuunnitelmaa laadittaessa oli otettu huomioon, että resursseista huomattava osa meni muuhun kuin valvontasuunnitelman mukaiseen säännölliseen tarkastukseen perustuvaan valvontaan. Erityisesti terveydensuojelun valvonnassa muiden kuin valvontasuunnitelman mukaisten tehtävien hoitaminen vaatii työaika. Varsinkin asuntojen terveydellisiin olosuhteisiin liittyvä neuvonta ja ohjaus sekä asuntojen tarkastukset vievät paljon työaika. Samoin talousvesien ja allasvesien valvonnassa suurimman osan työajasta vievät riskinarviointiin, valvontatutkimusohjelmien laatimiseen ja vesien laatu tietojen raportointiin liittyvät hyväksymis-, suunnittelu- ja neuvontatehtävät. Terveydensuojelussa suunnitelmallisen valvonnan osuus on noin 30 - 40 %. Vuoden 2024 aikana alkoi terveydensuojelulain uudistus ja Kuopiosta ollaan aktiivisesti mukana valmistelutyössä.

Kuopion ympäristöterveydenhuolto lähti mukaan rahoittamaan VATI-tietojärjestelmän kehittämistä, tavoitteena parantaa tiedolla johtamista. Asianhallinnassa on käytössä sähköinen arkistointi. Päätökset ja muut pysyvästi säilytettävät asiakirjat tallennetaan Kuopion kaupungin asianhallintajärjestelmään (D10) ja tarkastuspöytäkirjat ja ilmoitukset VATI-järjestelmään.

Henkilöstö on osallistunut aluehallintoviraston koulutuksiin, kaupungin sisäisiin koulutuksiin sekä valtakunnallisiin koulutustilaisuuksiin n. 4,5 päivää henkilöä kohti vuoden 2024 aikana kaupungin OSS-järjestelmään tehtyjen koulutuskirjausten perusteella. Kaikkea sisäistä koulutusta ei ole kirjattu, joten todellinen toteuma koulutusten osalta on korkeampi. Kaikki henkilöt osallistuivat koulutuksiin.

Henkilöstö on osallistunut aktiivisesti myös kansalliseen ympäristöterveydenhuollon kehittämiseen (mm. VATI-järjestelmä, juomavesidirektiivin toimeenpanoon liittyvät lainsäädäntövalmistelut) sekä yhteistyöhön eri tahojen ja viranomaisten kanssa (Liite 1).

Laatutyö, auditoinnit, toiminnan kehittäminen

Vuodelle 2024 nostettiin kehittämistarpeiksi

- Laatu järjestelmän laajentaminen
- Häiriötilanteisiin varautuminen
- Yhteistyön lisääminen
- Palautejärjestelmän käyttöönotto

Ympäristöterveydenhuollossa toteutettiin myös toimialakohtaisen laatu järjestelmän kokoaminen omalle Teams-kanavalle. Yksikön laatu järjestelmä tehtiin CAF-järjestelmän rinnalle. Kaikissa tiimeissä toteutettiin sisäinen auditointi vuoden 2024 aikana. Auditoinnin perusteella saatiin jaettua hyviä käytäntöjä.

Ympäristöterveydenhuollossa osallistuttiin kolmeen valmiusharjoitukseen.

Ympäristöterveydenhuollossa toteutettiin keväällä 2024 seutuseminaari, joka toteutti tavoitetta seudullisen yhteistyön lisäämisestä.

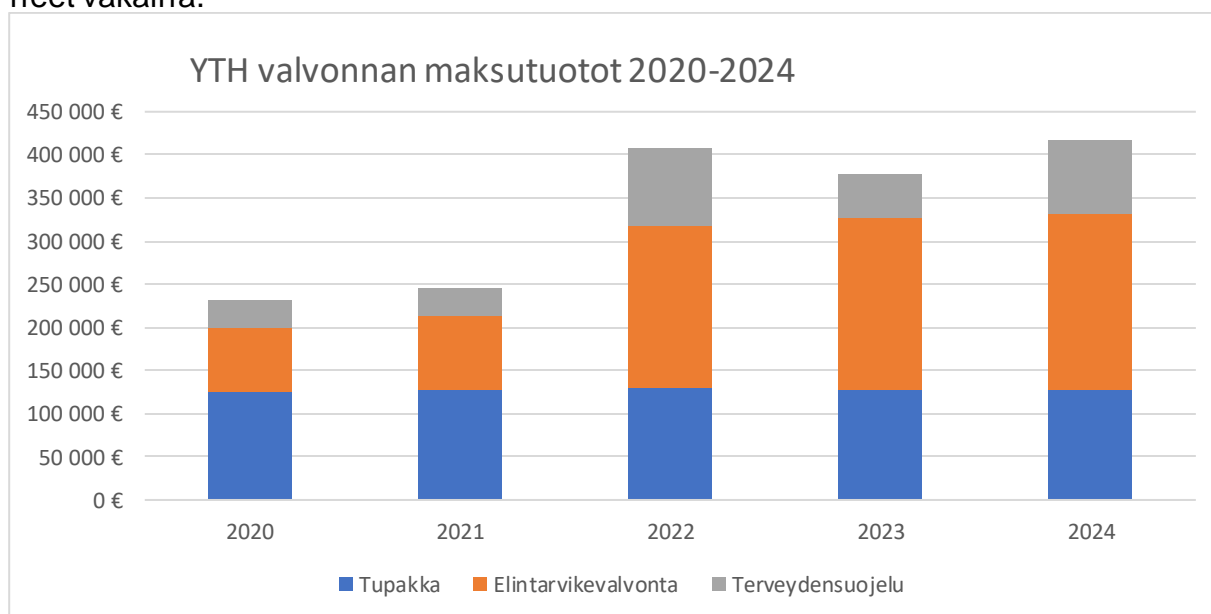
Yksikössä valmisteltiin asiakaskysely, joka lähetetään jokaisen tarkastuksen jälkeen sekä asumisterveydessä oma kysely, joka lähetetään siinä vaiheessa, kun tapaus on käsitelty.

Viestintä

Ympäristöterveydenhuolto jatkoi someviestintää ympäristönsuojelu ja rakennusvalvonta palvelualueen yhteisellä kanavalla. Vuoden 2024 aikana aloitettiin ympäristöterveydenhuollon blogit ja julkaistiin kuusi blogitekstiä.

Valvonnasta saadut tulot ja niiden kohdentuminen

Valvontasuunnitelman mukaisesta säännöllisestä valvonnasta peritään valvontamaksuja. Valvontasuunnitelmakaudella otettiin vuonna 2022 käyttöön ns. valvonnan perusmaksu elintarvikevalvonnan ja terveydensuojelun valvontakohteille. Maksun tavoitteena oli siirtää kustannusvastuuta kunnalta valvontatarpeen aiheuttaville toimijoille. Tämä näkyy maksutuottojen voimakkaana nousuna vuodesta 2022 alkaen. Tupakkavalvonnan tulot ovat pysyneet vakaina.

Kuva 2. Ympäristöterveydenhuollon maksutulosten kehitys 2020-2024

Valvonnan perusmaksua, suunnitelmallisen valvonnan maksuja sekä ilmoitusten käsittelymaksuja saatiin vuonna 2024 yhteensä lähes 420 00 €. Tulojen tarkempi jakauma näkyy taulukossa 2.

Tulot kirjautuvat ympäristöterveydenhuollon tuloiksi ja niillä katettiin ympäristöterveysvalvonnasta lähes 40 % (elintarvikevalvonta, terveydensuojelu ja tupakkavalvonta). Lisäksi ympäristöterveydenhuollolle tuli tuloja laitosten valvonnan myynnistä Terveystieteiden keskeisiin ja korvausta osallistumisesta valtakunnalliseen selvityshankkeeseen.

Taulukko 2b. Ympäristöterveydenhuollon maksutuotot 2024

2024	Elintarvikevalvonta	Terveydensuojelu	Tupakka	yhteensä
Valvontamaksut	105 000 €	25 500 €	112 663 €	243 163 €
Tarkastusmaksut	77 773 €	24 885 €		102 658 €
Ilmoitus- ja lupamaksut	19 670 €	5 950 €	15 890 €	41 510 €
Sisäiset	990 €	29 820 €		30 810 €
yhteensä	203 433 €	86 155 €	128 553 €	418 141 €

Elintarvikevalvonta

Elintarvikevalvonnan tarkastussuunnitelma vuodelle 2024 perustui valvontakohteiden kartoitukseen, valtakunnalliseen elintarvikevalvontaohjelmaan sekä kohdekohtaiseen riskinarviointiin. Suunnitelma laadittiin Ruokaviraston tarkastustiheysohjeen mukaisesti, huomioiden valvontakohteiden toiminnan luonne ja laajuus. Suunnitelman mukaisia tarkastuksia olivat myös uusien elintarvikehuoneistojen tarkastukset.

Vuoden 2024 lopussa Kuopiossa oli rekisteröitynä yhteensä 585 alkutuotantopaikkaa, joista 136 kpl oli maidontuotantotiloja. Maidontuotantotilojen tarkastukset kuuluvat ostopalvelusopimukseen, Siilinjärven ympäristöpalveluiden kanssa. Valvontasuunnitelmassa maidontuotantotilojen tarkastustavoite oli 52. Tarkastuksia tehtiin 36 kappaletta, joista kolme oli seurantatarkastuksia. Muu alkutuotannon valvonta keskittyi valvontakohderekisterin tietojen päivittämiseen maidontuotannon osalta. Päivitystyö edellytti selvityspyyntöjä maaseutuviranomaisen rekistereihin sekä yhteydenottoja rekisterissä oleviin alkutuottajiin. Päivityksen johdosta valvontakohderekisteristä poistettiin yli sata toimintansa lopettanutta tai virheellisesti rekisterissä olevaa valvontakohdetta. Toiminnassa olevien kohteiden tiedot päivitettiin VATI-valvontakohdetietojärjestelmään.

Vuonna 2024 Kuopiossa oli VATI -vuosiraportin (QV020) mukaan 1569 elintarvikealan toimipaikkaa (sisältää alkutuotannon), joista 458 tarkastettiin vuoden aikana vähintään yhden kerran. Toimipaikkojen tarkastusten kattavuus oli 29 %. Raportin mukaan elintarvikehuoneistoja oli 922, joiden tarkastuskattavuus oli 46%. Tehtyjen tarkastusten lukumäärä toteutui 94%:n kattavuudella suunniteltuun tarkastusmäärään nähden. Kohdekohtaisen tarkastussuunnitelman toteuma on 82%. Valvontaa kohdistettiin kaikkiin toimintaluokkiin riskiperusteisesti. Valvontasuunnitelmassa suunnitellut projektit ja näytteenotot toteutuivat suunnitellusti. Kokonaisuutena elintarvikevalvontasuunnitelman voidaan arvioida toteutuneen pääsääntöisesti.

Tarkastussuunnitelman toteumaan vaikuttaa uusien aloittaneiden kohteiden valvontaan ottaminen ja jo suunnitelmassa olleiden kohteiden lopettaminen, jolloin näihin suunniteltu valvonta ei toteutunut. Tarkastussuunnitelmien toteumaa heikensi käsiteltäväksi saapuneiden ruokamyrkytyspäilyilmoitusten suuri määrä ja elintarvikevalvontatiimissä hoidettaviin terveydensuojelutoimialaan kuuluvien valvontasuunnitelman ulkopuolisten tehtävien hoito (haittaeläinilmoitusten käsittely ja kauneushoitoloiden ja ihonkäsittelytoimintojen ohjaus ja neuvonta), joka vei resursseja suunnitelmalliselta elintarvikevalvonnalta. Viranhaltijoiden poissa ollessa kiireelliset tehtävät hoidettiin varahenkilöjärjestelyin oman viran ohessa. Kiireelliset suunnittelemattomat valvontatyöt, kuten selvityspyynnöt, sairastumis- ja haittailmoitukset, valitukset, valvonta- ja ohjauspyynnöt sekä toimintansa aloittaneiden elintarviketoimijoiden ensimmäiset tarkastuskäynnit priorisoidaan kiireettömien ja suunnitelmallisten tarkastusten ohii. Toimintaa haittaava resurssivajaus havaittaisiin tarkastussuunnitelmien toteuman laskevana trendinä.

Elintarvikevalvonnan toimintaa kehitettiin jatkamalla vuonna 2023 aloitettua valvontayksikön sisäisten- ja asiakasohjeiden päivytystä ja kokoamista laatukäsikirjaksi sekä valvontakohderekisterin päivityksellä alkutuotannon kohteiden osalta. Laatomalla käyttöön uusia sähköisiä ilmoitus- ja selvityslomakkeita.

Kontaktimateriaalivalvonnan hankintaa ulkopuoliselta asiantuntijalta jatkettiin, jolla toteutettiin suunnitelmalliset kontaktimateriaalitoimintojen tarkastukset. Lisäksi valvontayksikkö teki 30.8.2024 saakka laitosvalvonnan tarkastuksia Tervon kunnan ympäristöterveyspalvelujen alueelle. Tätä valvontaa toteutettiin ylimääräisen määräaikaisen viran resurssilla.

Taulukko 3. Elintarvikehuoneistojen tarkastusten toteumaseuranta.

Vuosi	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Elintarvikehuoneistot, kpl	838	846	877	905	895	922
Valvontatarve (suunniteltu tarkastusten määrä, kpl)	547 (+ tarv. uusint. arv. 82 tark.)	538 (+tarv. uusint. arv. 81 tark.)	533 (+ tarv. uusint. arv. 80 tark.)	546 (+tarv. uusint. arv. 81 tark.)	525 (+tarv. uusint. arv. 50 tarkastusta)	518 (+tarv. uusint. arv. 46 tarkastusta)
Tehdyt suunnitelman mukaiset tarkastukset, kpl (seurantatarkastukset)	495 (uusint. 35 tark.)	419 (uusint. 22 tark.)	458 (uusint. 37 tark.)	504 (uusint. 36 tark.)	477 (+47 seuranta)	485 (+48 seuranta)
Tehdyt suunnitelman ulkopuoliset tarkastukset, kpl	25	5	4	13	16	13
Toteuma suunniteltuihin tarkastuksiin nähden	90 %	78 %	86 %	92%	90%	94 %

Suunnitelman ulkopuoliset tehtävät ja epidemiatyöryhmän toiminta

Valvontasuunnitelman ulkopuolisia tarkastuksia tehtiin asiakasvalitusten, ruokamyrkytysepäilyselvitysten ja Ruokaviraston valvontapyyntöjen perusteella. Näiden johdosta tehtiin 13 valvontasuunnitelman ulkopuolista tarkastusta. Tarkastukset olivat toimijoille maksuttomia. Hyväksymistä edellyttävien elintarvikehuoneistojen hakemuksia (eläinperäisiä elintarvikkeita käsittelevä laitos) käsiteltiin vuonna 2024 kolmea uutta laitosta koskien kappaletta ja näihin sisältyi kuusi tarkastuskäyntiä.

Kuopion elintarvikevalvonnan toteuttamalla tarkastuksilla selvitettiin elintarvikeparanteiden käyttöä osana EU:n yhteistä elintarvikelisiä aineiden ja -aromien saannin monitorointia. Kyseessä on kaksivuotinen pilotti, jonka aikana kaikki EU:n jäsenmaan keräävät esiintymiskäyttömäärä- ja analyysitietoja samoista lisäaineista ja aromeista. Pilotin tavoitteena on kehittää yhteisiä toimintatapoja ja tuottaa EFSA:lle tietoa turvallisten saantimäärien arviointia varten. Vuonna 2024 valvontaa kohdennettiin väriaineiden; Vihreä S, tartratsiini ja uuskokkiini esiintyvyyteen ja käyttöön. Monitorointia ei oltu huomioitu vuoden 2024 valvontasuunnitelmassa. Pääsääntöisesti valvonta pyrittiin sisällyttämään valvontasuunnitelman mukaisesti tarkastuksiin kohteissa, joissa pilotissa mukana olevien väriaineiden käyttö tuotevalikoiman mukaan oli mahdollista.

Elintarvikevalvonnan käsittelemiä valvontasuunnitelman ulkopuolisia tiedotus-, ohjaus ja neuvonta sekä viranomaispyyntö -tapahtumia kirjattiin vuoden 2024 aikana 1221 kappaletta. Edelleen osa saapuneista yhteydenotoista voi jäädä tallentamatta VATlin. Elintarviketoiminnan aloittamista-, muuttamista tai lopettamista koskevia ilmoituksia käsiteltiin yhteensä 216 kpl.

Ruokamyrkytysepäilyilmoituksia vastaanotettiin yhteensä 107 kappaletta. Saapuneiden ilmoitusten määrä lisääntyi edelleen hieman edellisen toimintavuoden ilmoitusmäärään (95 kpl) nähden. Edeltävinä vuosina epäilyilmoitusten määrä on ollut noin 50 ilmoitusta/vuosi. Pääsääntöisesti vuonna 2024 käsitellyt ilmoitukset olivat yksittäisiä tai perheen sisäisiä sairastumistapauksia. Laajempaa sairastuneiden joukkoa koskevia ilmoituksia vastaanotettiin kahta eri Kuopion valvonta-alueella tapahtunutta joukkoruokailua koskien, joista toisesta tehtiin RYMY -ilmoitus Kuopion elintarvikevalvonnan ja toisesta Siilinjärven ympäristöterveyspalvelujen toimesta. Lisäksi Kuopioon saapui heinäkuussa ilmoituksia Siilinjärven ympäristöterveyspalvelujen valvonta-alueella sijaitsevan juhlapaikan kaivoveteen yhdistettyyn epidemiaan liittyen ja näiden osalta tietoa välitettiin toiseen valvontayksikköön.

Vuonna 2024 tehtiin yksi RYMY -ilmoitus tapauksesta, jossa ilmoituksen mukaan 37 henkilöä sairastui osallistuttuaan yksityistilaisuuteen, jossa ruokatarjoilua. Sairastuneiden oireiden, niiden alkamisajan ja taustatietojen perusteella elintarvikevälikkeistä sairastumista ei voitu varmuudella sulkea pois. Mahdollisena oli kuitenkin pidettävä myös kosketuspintojen kautta tai henkilöiden välillä levinnyttä taudinaiheuttajaa. Elintarvike- tai humaaninäytteitä ei saatu, jonka vuoksi sairastumisten aiheuttajaa ja lähdettä ei kuitenkaan voitu varmistaa. Oirekyselyn perusteella taudinaiheuttajaksi epäiltiin norovirusta. Ympäristöterveydenhuolto sai tiedon epidemiaepäilystä viiveellä, jonka vuoksi sairastuneiden ohjaaminen humaaninäytteenottoon myöhästyi.

Vuoden 2023 aikana käyttöön tullut uusi Ilppa -ilmoituskanava sairastumis- ja haittaepäilyjä varten, on selvästi nostanut saapuneiden epäilyilmoitusten määrää. Lisäksi käytössä on edelleen valvontayksikön oma e-lomakejärjestelmä, jossa ilmoitusten käsittely tehdään yhteistyössä tartuntatautivastaanon kanssa. Ruokamyrkytysepäilyihin ja asiakasvalitukseen liittyvät selvitykset priorisoidaan ja ne pystyttiin käsittelemään käytettävissä olleilla

resursseilla. Vuoden 2024 aikana epidemiaselvitystyön avuksi kehitettiin valvontayksikön oma sähköinen oirekyselylomake, jonka avulla tietojen keräämistä pystyttiin nopeuttamaan.

Epidemiaselvitystyöryhmä kokoontui vuoden 2024 aikana kolme kertaa ja lisäksi kolme kertaa pidettiin yhteisiä Virve-harjoituksia. Epidemiatyöryhmän kokouksissa käsiteltiin ruokamyrkytysilmoituksia ja yleistä epidemiatilannetta sekä keskusteltiin muista ajankohtaisista aiheista.

Valvontaprojektit

Kuopion kaupungin ympäristöterveydenhuolto toteutti kesän 2024 aikana projektin, jossa selvitettiin tarjoilupaikoissa valmistetun jään mikrobiologista laatua ja jään valmistamiseen liittyvän omavalvonnan toteuttamista.

Näytteitä kerättiin kesä-heinäkuun aikana yhteensä 40 kappaletta ja näytteenottokohteiksi valittiin sellaisia tarjoilupaikkoja, joissa valmistetaan jäätä, joka on kosketuksessa elintarvikkeen kanssa tai jota käytetään elintarvikkeena. Näytteenoton yhteydessä tarkastettiin jääpalakoneiden ja jään käsittelyyn tarkoitettujen välineiden puhtaus sekä jään valmistamiseen ja käsittelyyn liittyvä omavalvonta.

Toimijoita tiedotettiin tulevasta projektista ja jään omavalvontaan liittyvistä vaatimuksista kevään tiedotekirjeessä. Varsinainen näytteenotto toteutettiin ennalta ilmoittamattomana ajankohtana.

Lainsäädännön laatuvaatimuksena on, että talousvedestä ja siitä valmistetusta jäädä ei saa löytyä *E. coli*a tai suolistoperäisiä enterokokkeja. Lainsäädännön laatuvaatimukseksi on, että talousvedestä ja siitä valmistetusta jäädä ei löydy koliformisia bakteereita. Heterotrofisten pesäkeluvun (22 °C) osalta Ruokaviraston suositus on, että heterotrofinen pesäkeluku on jäädä alle 1000 pmy/ml.

Ensimmäisen näytteenoton jälkeen laatuvaatimus jäi saavuttamatta kahdessa näytteenottokohteessa, joiden näytteistä todettiin raja-arvot ylittävät pitoisuudet suolistoperäisiä enterokokkeja ja/tai *E. coli* -bakteeria. Laatuvaatimukset eivät täytyneet 18 näytteessä. Yleisin syy laatuvaatimusten ylitykselle oli näytteen korkea heterotrofinen pesäkeluku (22 °C), mutta myös koliformisia bakteereita todettiin viidessä näytteessä.

Valvontakohteita, joissa laatuvaatimukset tai tavoitteet eivät täytyneet kehoitettiin puhdistustoimiin, minkä jälkeen otettiin uusintanäytteet.

Tarjoilupaikkojen valmistaman jään laatu oli yli puolessa (55 %) kohteista (22 /40) laatuvaatimusten ja -tavoitteiden mukainen. Uusintanäytteiden tulokset huomioiden 80 % projektissa mukana olleista kohteista saavutti jälle asetetut laatuvaatimukset ja -tavoitteet.

Omavalvontasuunnitelma jääpalakoneen puhdistuksesta ja huollosta puuttui 20 %:ssa näytteenottokohteista. Tämä ei kuitenkaan täysin selittänyt näytteiden huonoa laatua, sillä vain kolmessa kohteessa oli sekä näytetulos huono että omavalvonta puutteellinen. Sen sijaan omavalvonnan noudattamisessa havaittiin jonkin verran puutteita, mikä voi osaltaan selittää näytetuloksia.

Toimijoille annettiin ohjeistusta jääpalakoneen puhdistuksesta ja huollosta sekä jään käsittelystä. Toimijoita on myös ohjeistettu jään valmistuksen ja käsittelyn lisäämisestä omavalvontaan, mikäli tässä todettiin puutteita. Omavalvontaan kohdistuvien korjaavien toimenpiteiden toteutuminen valvottiin kartoitusprojektin jälkeen tehtävillä uusintatarkastuksilla. Lisäksi jään valmistukseen liittyvää painotettua valvontaa jatketaan vuoden 2025 ja 2026 suunnitelmallisilla tarkastuskäynneillä valvontakohteissa, jotka eivät valikoituneet näytteenottokohteiksi tässä projektissa.

Valvontaprojektin tuloksista tiedotettiin valvontakohteita sähköpostitse, lähetettiin lehdistötiedotteet medialle sekä julkaistiin uutinen Kuopio.fi sivustolla ja ympäristö ja rakennusvalvontapalveluiden sosiaalisen median kanavissa.

Näytteenottojen toteuma

Elintarvikehuoneistojen omavalvonnan valvontaa varten oli laadittu suunnitelma viranomaisnäytteenotosta. Elintarvike- ja pintapuhtausnäytteiden määräksi oli suunniteltu 36 näytettä, toteuma oli 24 näytettä. Suunnitellusta näytteenotosta 10 näytettä jäi ottamatta suuren kala-alan laitoksen toiminnan päätyttyä tammikuussa 2024. Toiminnassa olevien valvontakohteiden suunnitelman mukainen näytteenotto toteutui lähes suunnitellusti. Näytteistä tutkittiin komission asetuksen, (EY) N:o 2073/2005 elintarvikkeiden mikrobiologisista vaatimuksista, mukaista turvallisuus- ja prosessihygieniavaatimusten toteutumista. Kaikki tutkitut näytteet olivat vaatimusten mukaisia. Suunnitelman täysimääräiseen toteutumiseen ei päästy näytteenottoajankohtaan osuneiden tuotekohtaisten tuotantokatkosten vuoksi. Näytteenotot toteutettiin pääasiallisesti ulkopuolista asiantuntijaa käyttäen viranomaisen aloitteesta. Näytteenottopalvelun hankinnassa noudatettiin Ruokaviraston ohjetta 1435/04.02.00.01/2023 Tehtävien siirtäminen elintarvikeketjun lainsäädännössä. Viranomaisnäytteenoton suunnittelussa on huomioitu Ruokaviraston ohje Elintarvikkeiden mikrobiologiset analyysit, ohje valvontaviranomaisille 4094/04.02.00.01/2020/3.

Lisäksi viranomaisnäytteenottoa tehtiin Ruokaviraston koordinoimana vierasainevalvontaa ja kasvinsuojeluainejäämävalvontaa varten. Näytteenotto toteutui pyyntöjen mukaisesti täysimääräisesti.

Suunnitelman ulkopuoliset näytteenotot liittyivät kolmeen ruokamyrkytyspäily- ja asiakasvalitus selvitykseen.

Elintarvikevalvonnan vaikuttavuus

Elintarvikevalvonnan vaikuttavuudella tarkoitetaan valvonnan mahdollisuuksia ennaltaehkäistä ja poistaa elintarviketurvallisuuteen liittyviä epäkohtia. Toteuman arviointiin käytetään VATI -järjestelmään liitettyjä raportointityökalujen vuosiraporttia (QV020).

Valvonnan vaikuttavuutta voidaan arvioida Oiva-arvosanojen kehityksen kautta. Vuonna 2024 oivallisten ja hyvien (A/B) kokonaisarvion saaneiden toimipaikkojen osuus oli 88 % ja korjattavaa ja huono (C/D) osuus 12%. Oivallisten ja hyvien kokonaisarvioiden osuudessa on nähtävissä pieni lasku verrattuna aikaisempiin toimintavuosiin, joista vastaava tieto on saatavilla. Vuosina 2020-2023 oivallisten ja hyvien kokonaisarvosanojen osuus on ollut yli 90%. Korjattavaa ja huono (C/D) kokonaisarvionsa parantaneita toimipaikkoja oli 40 kpl, joka on 83 % korjauskehotuksia saaneista toimipaikoista. Kokonaisarvosanaansa

parantaneiden osuutta voi pienentää toimintavuoden loppupuolella annettujen korjauskehottusten jälkivalvonnan ajoittuminen seuraavalle vuodelle.

Taulukossa 4 on esitetty annettujen oiva-arvosanojen jakautuminen.

Taulukko 4.

Vuosi	2019		2020		2021		2022		2023		2024	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%
Oivallinen, A	7540	93	6082	92	6851	92	9056	92	8304	93	7114	92
Hyvä, B	487	6	449	7	467	6	571	6	481	5	530	7
Korjattavaa, C	89	1	73	1	105	1	161	2	132	2	109	1
Huono, D	0	0	1	0	1	0	9	0	0	0	2	0

Kuopiossa elintarvikealan toimijat ottivat suhteellisen hyvin vastuuta omasta toiminnastaan ja toimintaansa liittyvien riskien hallinnasta. Toimijoille annettiin tarvittaessa toimenpidekehottuksia, joiden toteutumista seurattiin maksullisilla uusintatarkastuksilla. Hallintopakkomennettelyyn ryhdyttiin kaksi kertaa vuoden 2024 aikana.

Vaikuttavuutta pyrittiin lisäämään kattavan tiedotustoiminnan avulla. Elintarvikevalvonassa jatkettiin hyväksi havaittua tapaa tiedottaa toimijoita ajankohtaisista asioista ja teemoista erillisillä tiedotuskirjeillä. Tiedotteista on saatu positiivista palautetta toimijoilta. Tiedotekirjeet laadittiin erikseen myymälöille, tarjoilupaikoille ja elintarvikkeiden valmistajille. Tiedotteiden lisäksi toimijoille kerrottiin ajankohtaisista asioista tarkastuksilla, sähköpostitse ja puhelinneuvonnalla.

Uutena viestintäkanavana avattiin ympäristöterveydenhuollon blogi, joka on suunnattu kaikille alueen asukkaille. Blogissa voidaan nostaa ajankohtaisia aiheita tai jakaa ohjeistusta aiheista, joista laajempi kuulijajoukko voisi olla kiinnostunut. Kuopion kaupungin viestintä on huomionnut ympäristöterveydenhuollon blogikirjoituksia myös kaupungin yleisessä viestinnässä.

Lisäksi elintarvikevalvonta tuotti sisältöä ympäristö- ja rakennusvalvontapalveluiden omiin sosiaalisen median kanaviin.

Elintarvikevalvontasuunnitelman painopistealueiden toteutuminen

Valvontatulokset ohjaamaan valvontaa

Valvontayksikössä toteutettiin lämpötilahallintaa koskevan painopisteen mukaista painotettua valvontaa vuonna 2024. Painopiste koskee elintarvikkeiden säilytyksen ja käsittelyn lämpötilahallintaa sekä rekisteröidyissä että hyväksytyissä elintarvikehuoneistoissa. Asiakokonaisuutta tarkastettiin elintarvikehuoneistoissa, vaikka rivit eivät olisi olleet ns. tarkastusvuorossa. Eniten korjauskehottuksia annettiin rivien 6.2 (jäähdytettyjen tilojen ja kylmässä säilytettävien elintarvikkeiden lämpötilahallinta) ja 6.5 (valmistusprosessien lämpötilahallinta) valvonnassa. Valvonnassa käytettävien lämpömittareiden kalibroinneista huolehdittiin suunnitelman mukaisesti.

Jäljitettävyyssvalvontaa toteutettiin normaalisti osana elintarvikevalvontaa oiva-arviointiohjeiden mukaisesti.

Valvojan työkalupakki

Lausunnonantomahdollisuus Valvojan työkalupakki ohjeluonnoksesta huomioitiin ja luonnokseen tutustuttiin.

Kohteet valvonnan piiriin

Valvontayksikkö osallistui vasu -painopisteen Pikantissa annettuihin tehtäviin: Facebook -ryhmien listaus, joissa elintarvikkeiden myyntiä sekä paikallisten yhteistyötahojen kontaktointi. Tehtävien toteutus raportoitiin Pikantti -ekstranettiin ohjeiden mukaisesti.

Yhteistyötahojen kontaktointi -tehtävässä tunnistettiin 13 alueella toimivaa organisaatiota, joille yhteistyöpyyntö esitettiin. Lisäksi Kuopion kaupungin yrityspalvelu nosti ympäristöterveydenhuollon palvelut uutiskirjeensä aiheeksi joulukuussa ja tiedotti erikseen kaupungin työllisyyspalvelujen yritystoimintaa pohtivien neuvontaa sekä Kuopion seudun uusyrityskeskusta ja Pohjois-Savon BusinessCenteriä elintarvikealaa koskevista rekisteröinti- ja hyväksymismenettelyistä. Myös alueen elintarvikealan koulutusta tarjoavat oppilaitokset ottivat yhteistyöpyynnön vastaan kiinnostuneena.

Valvonnan ulkopuolella olevia elintarviketoimijoita havaittaessa toiminnan rekisteröintivelvollisuudesta annetaan ohjausta ja neuvontaa, jonka kautta kohteet pyritään saamaan valvonnan piiriin. Tarvittaessa käytetään hallinnollisia pakkokeinoja. Sanktiomaksun käyttöön-otto ja yksikkökohtaisen ohjeen laatiminen nostettiin painopistealueeksi uuden ohjelmakauden valvontasuunnitelmaan.

Valvontasuunnitelman mukaisilla tarkastuksilla on valvottu, että kohteen toiminta vastaa ilmoitettua. Tarvittaessa toimijoilta on edellytetty ilmoituksia toiminnan olennaisesta muutamisesta. VATI:in merkittävien toimintakohtaisten tietojen ajantasaisuudesta huolehditaan tarkastustapahtumien yhteydessä.

Sähköisen asioinnin kehittäminen

Kuopion ympäristöterveydenhuolto on nimennyt neljä viranhaltijaa VATI -kehittämisryhmään. VATIn kehittämisryhmä tuo valvontayksiköiden valvontatarpeita tiedoksi ja osallistuu substanssiosaajana kehittämistyöhön. VATI kehittämisryhmän alaryhmistä Kuopion ympäristöterveydenhuollolla on ollut edustus laskutus -työryhmässä. VATI:n kehittämistyöryhmä kokoontui vuonna 2024 neljä kertaa. Lisäksi valvontayksikkö osallistui oivaputken uudistuksen ohjeistusten laadintaan käyttäjähaastattelun ja ohjeluonnoksen kommentoinnin kautta.

Sähköistä asiointia tuetaan tuottamalla ajantasaista tietoa omille verkkosivuille ja ylläpitämällä Suomi.fi sisältöä palvelutietovarannossa.

Valvontayksikkö hyödyntää Kuopion kaupungin omaa e-lomake -kanavaa ilmoitusten vastaanottamisessa. Käytössä on ruokamyrkytyspäilyilmoituksen vastaanottamiseen ja tapauksen selvittämiseen käytävät lomakkeet, liikkuvan toiminnan tiedottaminen -lomake sekä Suonenjoen mansikka -nimisuojan käyttöön liittyvä ilmoituslomake.

Elintarvikeketjun rikollisuuden torjunnan kehittäminen

Kuopion elintarvikevalvonta on osallistunut elintarvikeketjun rikollisuuden torjunta -painopistealueen valvontaverkostotyöhön, koulutuksiin ja tilannekuvapalavereihin vuoden 2024 aikana.

Valvontatyössä esiin tulleiden ilmiöiden arvioinnissa hyödynnettiin Ruokaviraston petostorjuntatiimin asiantuntemusta myös valvontaverkostotoiminnan ulkopuolella. Vuoden 2024

aikana käsiteltiin kolme tapausta, joissa epäiltiin petoksellista tai vilpillistä toimintaa. Tutkintapyyntöihin tai rikosilmoituksiin havainnot eivät kuitenkaan johtaneet.

Petosten valvonnan ja torjunnan valmiuden kehittäminen luonnonmukaisessa tuotannossa

Luomu Oiva-rivit huomioitiin suunnitelman mukaisesti tarkastettavissa kohteissa muiden suunniteltujen tarkastettavien asioiden lisäksi.

Terveydensuojelun valvonta

Valtakunnallisessa terveydensuojelun valvontaohjelmassa on määritelty tarkastuskohteiden riskiluokat ja tarkastustiheydet. Vuosien 2020 – 2024 terveydensuojelun valvontasuunnitelmassa on otettu huomioon nämä valtakunnalliset ohjeet ja samalla määritelty pääsääntöisesti kunkin tarkastuskohteen tarkastustiheys ja tarkastusvuosi riskinarvioinnin perusteella.

Vuodelle 2024 tavoitteena oli 222 suunnitelmallista tarkastusta terveydensuojelussa (VATI-järjestelmästä saadun tiedon perusteella). Valvontasuunnitelman mukaisia tarkastuksia tehtiin noin 200 kappaletta. **Tarkastuskohteiden ja tarkastusten osalta terveydensuojelun valvontasuunnitelman toteutumisaste oli 97 %** (Vati-raportti QV006).

Valvontasuunnitelman ulkopuolisia tarkastuksia, pääasiassa asuntojen terveydellisten olosuhteiden tarkastuksia, tehtiin yhteensä 184 kappaletta. Yhteensä tarkastuksia tehtiin 383 kappaletta, mikä on samaa luokkaa kuin edellisinä vuosina. Terveydensuojelussa käsiteltiin 43 terveydensuojelulain 13 §:n mukaista ilmoitusta, hyväksyttiin 2 vesilaitosten riskinhallintasuunnitelmaa. Valvottiin yksi kansainvälinen ruumiinsiirto.

Talous- ja uimaveden valvonnassa on noudatettu valtakunnallisia ohjeita ja näytteet on otettu suunnitelman mukaisesti ja raportoitu erikseen ohjeiden mukaisesti. Yksittäisten legionellatapausten selvittämiseen on osallistuttu myös vuoden 2024 aikana ja vesitiimin edustaja on toiminut asiantuntijajäsenenä moniammatillisessa työryhmässä terveydenhuollon toimintayksikön legionellaongelman selvittämisessä. Vuoden 2024 aikana selvitettiin noin 10 legionellatapausta.

Talous- ja uimavesinäytteitä otettiin yhteensä 585 (275 talous ja uimarantanäytteet + allasvedet 310) kappaletta. EU-uimarantojen uimavesiluokitus on tarkistettu vuosittain ja yleisölle tiedottaminen on toteutettu asetuksen vaatimusten mukaisesti. Vuoden 2024 aikana hyväksyttiin tai tarkistettiin 18 vedenjakelualueen osalta riskinarviointi ja tarkistettiin 12 alueen valvontatutkimusohjelma. Riskinarvioinneista on vuoden 2024 loppuun mennessä hyväksytty 81 % (43 vedenjakelualueetta) ja valvontatutkimusohjelmista on tarkistettu 95 % (38 vedenjakelualueetta).

Terveydensuojelusta annettiin 64 lausuntoa koskien vapautusta vesihuoltoverkostoon liittymisestä. Lisäksi annettiin pyydettyjä lausuntoja mm. ympäristöluvista, alueiden käytöstä sekä rakennusluvista. Lausunnot valmisteltiin usein yhteistyössä ympäristönsuojeluyksikön kanssa.

Terveydensuojelun valvontasuunnitelman toteuttamiseen voidaan arvioida olleen hyvät resurssit vuonna 2024. Terveydensuojelun valvontasuunnitelma toteutui kokonaisuudessaan hyvin.

Terveydensuojelusta on osallistuttu myös kansalliseen valmisteluun (juomavesidirektiivin toimeenpanon työryhmät, VATI-järjestelmän ja maksullisuuden kehittäminen, AVI:n sisäilmaklinikakoulutuksen suunnittelu, terveydensuojelulain kokonaisuudistus sekä uudistusta valmisteleva projekti).

Vuoden 2024 terveydensuojelunvalvonnasta saatiin ilmoitusten käsittelymaksuja, valvontamaksuja ja näytteenottomaksua yhteensä n. 86 000 €. Saadut valvontatulot kirjautuvat ympäristöterveydenhuollon tuloiksi. Tuloilla katetaan ympäristöterveydenhuollon menoja.

Vuonna 2024 terveydensuojelun painopisteenä olivat:

- 1. Toiminnanharjoittajien tukeminen riskin tunnistamisessa, josta voi aiheutua terveyshaittaa ja toiminnanharjoittajan omavalvonnan korostaminen säännöllisen valvonnan riskinarvioinnissa. Omavalvonnan tukeminen tarkastuskäynneillä tai esim. toiminnanharjoittajille lähetetyllä kyselyllä, jonka tuloksia voidaan hyödyntää mm. riskinarvioinnissa, toiminnanharjoittajille suunnatussa neuvonnassa ja ohjauksessa.*

Toiminnanharjoittajia on tiedotettu ja korostettu omavalvonnan merkitystä riskien tunnistamisessa mm. lähettämällä asiaa koskevia tiedotteita ja antamalla ohjausta omavalvontaan myös tarkastuksilla. Lisäksi ympäristöterveydenhuolto on antanut tukea kaupungin peruskoulujen ja lukioiden omavalvontasuunnitelmien laatimiseen.

- 2. Talusveden laatuun vaikuttavien riskien arviointi ja hallinta yhdessä talousvettä toimittavien laitosten kanssa*

Talusveden laatuun vaikuttavien riskien arviointia ja hallintaa yhdessä talousvettä toimittavien laitosten kanssa on tehty aktiivisesti ja työtä jatketaan edelleen. Riskinarviointi on joidenkin laitosten osalta vielä kesken.

- 3. Viranomaisyhteistyön merkitys elinympäristöterveyden edistämässä merkittäväksi osaksi kuntien strategiatyötä.*

Kuopion kaupungin rakennusvalvonnassa toimii tekninen tarkastustyöryhmä, jossa yhtenä jäsenenä on ympäristöterveydenhuollon edustaja. Työryhmä kokoontuu kerran viikossa. Työryhmässä käsitellään rakennuslupahakemuksia ja käsittelyn yhteydessä kirjataan ympäristöterveydenhuollon kommentit. Kommenteissa otetaan kantaa erityisesti terveyshaittojen ennalta ehkäisyyn. Tarvittaessa tilojen käyttötarkoituksen muuttuessa on edellytetty mm. tilojen terveydellisten olosuhteiden selvittämistä asiantuntijalla ennen lupahakemuksen hyväksymistä. Ympäristöterveydenhuollolla on pääsy rakennusvalvonnan käytössä olevaan lupapisteen sähköiseen järjestelmään, jossa käsitellään kaikki sähköisesti haetut rakennusluvut. Ympäristöterveydenhuollolla on mahdollisuus ja oikeus kirjata lausunnot ja kommentit suoraan lupapisteen järjestelmään.

Ympäristöterveydenhuollon huoneistotiimi on aktiivisesti mukana Kuopion kaupungin sisäilmaryhmässä ja sen työryhmissä. Vuoden 2024 aikana kaupungin kiinteistöissä toimi noin viisi kohdekohtaista tarkastusryhmää, joissa oli huoneistotiimin edustus. Itä-Suomen alueen asunnontarkastajien vuosittaiset teematapaamiset aloitettiin vuoden 2024 aikana.

Vesitiimistä oli edustaja *Vesihuollon kehittämissuunnitelman 2030* -työryhmässä. Vuoden 2024 aikana vesitiimistä on ollut edustaja valtakunnallisessa *Talousveden tiedonhallinnan ohjausryhmässä*. Kaikki vesitiimin jäsenet osallistuvat lisäksi säännöllisesti Itä-Suomen aluehallintoviraston ja ELY-keskuksen järjestämiin vesihuollon tilannekokouksiin yhdessä muiden Itä-Suomen valvontayksiköiden kanssa.

Ympäristöterveydenhuolto antaa neuvontaa sisätilojen tuholaiden tunnistamisessa ja torjunnassa sekä haittaa aiheuttaviin eläimiin (useimmiten rotat, hiiret, myyrät, supikoirat, minkit, jäniseläimet, lokit, harakat ja varikset) liittyvissä asioissa. Sisätilojen tuholaisia koskevia yhteydenottoja tuli vuonna 2024 tasaisesti, eikä mikään ötökkä erityisesti erottunut joukosta runsaina yhteydenottomäärinä. Vuonna 2024 rottia koskevat kuntalaisyhteydenotot pysyivät edelleen selvästi korkeammalla tasolla kuin 2010-luvulla. Kun vielä 2010-luvulla rottailmoituksia tuli karkeasti arvioiden noin 10 kpl vuodessa, niin vuosina 2022 - 2024 yhteydenottoja on tullut noin 40-100 kpl/vuosi. Merkittävinä syinä rottien lisääntymiseen voidaan pitää rotanmyrkkujen kuluttajille myynnin kieltämistä vuonna 2018 sekä Kuopion leudontuneita talvia. Joskin talvi 2023 - 2024 oli poikkeavan kylmä, mikä voi olla syynä, että alkuvuodesta 2024 rottayhteydenottoja tuli hyvin vähän. Muiden haittaa aiheuttavien eläinten yhteydenottomäärissä ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia.

Ympäristöterveydenhuolto on antanut vuoden 2024 aikana yhteydenottajille pääsääntöisesti neuvontaa puhelimitse ja sähköpostitse. Joissakin yksittäistapauksissa on neuvontaa voitu käydä antamassa myös paikan päällä. Vuonna 2024 kahdella eri alueella jaettiin asukkaille postilaatikoihin ns. rottatiedotetta asukkaiden pyynnöstä. Median haastattelupyyntöihin on vastattu. Ympäristöterveydenhuolto antoi maaliskuussa 2024 Teams-koulutusta kaupungin sisäisesti (tilapalvelut, Servica, Mestar, kunnossapito, tms.) rotista, luti-koista ja paperitoukista sekä välitti samassa yhteydessä hyvinvointialueen ajantasaisohjeita mm. syyhyä, päätäitä ja kihomatoja koskien. Kaupungin verkkosivuille on kirjoitettu vuoden 2024 aikana ohjemuotoiset blogikirjoitukset (2 kpl) lintujen ruokinnan hyvistä käytännöistä sekä rottien ennalta ehkäisystä ja torjunnasta.

Kuopiossa on käynnissä katupölyn lähteet, päästönvähennyskeinot ja ilmanlaatuvaikutukset tutkimushanke, jossa ympäristöterveydenhuolto on ollut mukana ohjausryhmässä. Ympäristöterveydenhuolto on mukana myös meluntorjuntasuunnitelman seurantarivissä.

4. Terveyshaittojen tunnistaminen ja ennaltaehkäisy viranomaisten yhteistyönä.

Ympäristöterveydenhuolto on antanut muille viranomaisille lausuntoja mm. rakennuslupahakemuksista, ympäristölupahakemuksista, vesihuoltolaitosten toiminta-alueista, lainsäädäntömuutoksista sekä osallistunut edellisessä kohdassa mainittuihin yhteistyöryhmiin ja hankkeisiin. Ympäristöterveydenhuollolla on edustus kaupungin meluntorjunnan toimintasuunnitelman seurantarivissä.

5. Häiriötilanteisiin varautuminen ja suunnitelmien yhteensovittaminen sekä valmiusharjoitukset

Koko ympäristöterveydenhuollon yksikkö osallistui aluehallintoviraston järjestämään SAVO24 harjoitukseen sekä puolustusvoimien järjestämään vesihuollon

häiriötilanneharjoitukseen. Signal-sovellus on käytössä yksikön välisessä häiriötilanneviestinnässä ja myös Pohjois-Savon valvontayksiköiden johtajien yhteisessä ryhmässä.

Ympäristöterveydenhuolto on mukana kaupungin valmiussuunnitteluryhmässä sekä Pohjois-Savon valmiustoimikunnassa. Ympäristöterveydenhuolto on mukana myös Pohjois-Savon hyvinvointialueen alueellinen sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuden ja varautumisen yhteistyöryhmässä sekä ISVAKE:n ympäristöterveydenhuollon ryhmässä. Ympäristöterveydenhuollon edustajat osallistuvat aktiivisesti AVI:n järjestämiin tilannekuvapa-laverihin (vesihuolto ja muu ympäristöterveys).

Kuopion ympäristöterveydenhuolto osallistuu myös Valsu-porttaaliin laadittavan valtakunnallisen suunnitelmarungon työstämiseen. Häiriötilanteisiin varautumista ja suunnitelmien yhteensovittamista kehitetään koko ajan toimintaympäristön muutokset huomioiden. Häiriötilannesuunnitelmaa päivitetään koko ajan.

Ympäristöterveydenhuollon edustaja osallistuu myös poliisin koollekutsuun tapahtumaturvallisuustyöryhmään.

Tupakkalain valvonta

Tupakan myyntipaikkoja oli yhteensä vuoden 2024 alussa 135 kpl ja lisäksi 4 tukkumyyntipaikkaa.

Tupakkalain mukaisia suunnitelmallisia tarkastuksia tehtiin 132 kpl ja yksi valvontasuunnitelman ulkopuolelle. Myyntipaikkoihin tehtiin 60/67 tupakkalain mukaista tarkastusta ja 41 tarkastusta lääkelain perusteella nikotiinivalmisteiden valvontaan. **Tupakkalain valvonta toteutui suunnitelman mukaisesti.** Toteumassa osa tarkastuksista oli suunnitelmavuoden aikana myyntilupaa hakeneiden kohteiden tarkastuksia. Tupakan vähittäismyyntilupien käsittely keskitetty yhdelle viranhaltijalle (vesitiimi) ja hänellä on nimetty varahenkilö (elin-tarviketiimi), jotta lupahakemukset saadaan käsiteltyä viivytystä myös loma-aikoina. Kesä-sijainen on perehdytetty tupakan myyntipaikkojen tarkastuksiin. Tupakkalain valvontaan suunniteltu henkilöstöresurssi oli 0,5 htv vakinaisen henkilöstön työpanoksesta sekä kesätyöntekijä 3 kk, joka teki osin tupakkavalvontaa.

Valvontayksikössä käsiteltiin 22 vähittäismyyntilupahakemusta ja tehtiin niistä päätökset. Tupakan myynnin tarkastusten yhteydessä on samalla tarkastettu myös nikotiinivalmisteiden myyntiä, mikäli sitä harjoitettiin valvontakohteessa.

Koulujen ja oppilaitosten terveydensuojelun valvontatarkastusten yhteydessä kiinnitettiin huomiota myös tupakkalain valvontaan. Myös päiväkoteihin terveydensuojelulain mukaan tehdyissä tarkastuksissa selvitettiin mahdollista tupakointia. Koulu- ja päiväkotitarkastusten yhteydessä tehtiin myös tupakointikieltojen valvontaa.

Ravitsemisliikkeiden, joissa on tupakoinnin täyskielto sekä rakennusten, kulkuneuvojen ja muiden vastaavien paikkojen sisätiloissa, jotka ovat yleisön käytettävissä ei vuonna 2024 tehty varsinaisia tupakkavalvonnan tarkastuksia. Elintarvikevalvonnan tarkastuksilla näissä kohteissa ei todettu ongelmia tupakoinnin suhteen.

Asuntoyhteisöt hakivat tupakointikieltoja huoneistoparvekkeille ja –pihoille. Tupakointikieltopäätöksiä tehtiin vuonna 2024 yhteensä 15 kappaletta. Yhteensä Kuopiossa on annettu noin 100 parveketupakointikieltopäätöstä.

Vuoden 2024 tupakkalain valvonnasta saatiin valvontamaksuja (112 663 €), tupakanmyyntilupapäätösmaksuja ja tupakointikieltopäätös maksuja (15 890 €), yhteensä n. 128 553 €. Saadut tulot kirjautuvat ympäristöterveydenhuollon tuloiksi. Tuloilla katetaan ympäristöterveydenhuollon menoja.

Ympäristöterveydenhuollon edustaja on mukana Kuopion kaupungin ehkäisevän päihdetyön työryhmässä.

Eläinlääkintähuolto

Sopimuksen mukaan Siilinjärvi tekee tarkemman raportoinnin eläinlääkintähuollon osalta.

Toimipisteverkostosta lakkautettiin Juankosken eläinlääkärin vastaanotto vuoden 2024 lopussa.

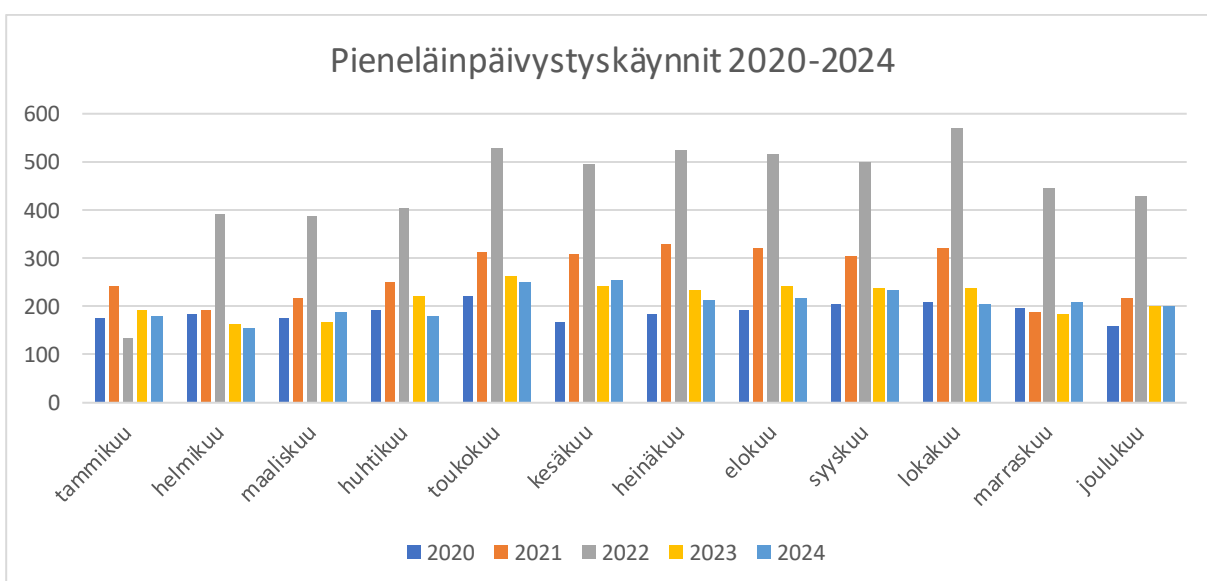
Suureläinpäivystyksessä on yksi päivystysalue ja kaksi päivystyspiiriä, jolloin alueella päivystää kaksi eläinlääkärinä yhtä aikaa. Pieneläinpäivystys on eriytetty koko yhteistoiminta-alueella.

Siilinjärvellä Kuopiolle teki töitä 6,8 kunnaneläinlääkärinä ja 2 valvontaeläinlääkärinä. Tervon alueelta Kuopioon teki töitä 0,5 kunnaneläinlääkärinä.

Taulukko 5. Siilinjärven eläinlääkärin tekemät suoritteet Kuopion alueelle 2024

1-4	5-8	9-12	1-12		Muutos % vrt. 2023 1-12
			kaikki yht.		
735	911	836	2482	Pieneläimet, virka-aika	-13 %
618	763	591	1972	Suureläimet, virka-aika	-13 %
79	60	58	197	Terveystarkastuskäynnit	25 %
0	3	2	5	Pieneläimet, päivystys	-62 %
177	184	154	515	Suureläimet, päivystys	-1 %
65	104	95	264	Eläinsuojelukäynnit	47 %
10	6	24	40	Eläintautikäynnit	-25 %
14	12	10	36	Navettatarkastukset	100 %

Eriytetty pieneläinpäivystys

Kuva 3. pieneläinpäivystyskäynnit ostopalveluna. Vuoden 2022 käyntimäärissä mukana myös päiväaikaiset kiireelliset käynnit.

Taulukko 5. Eläinlääkärien käyntimäärät Kuopiossa (Siilinjärven ja Tervon kunnaneläinlääkärit sekä eriytetty pieneläinpäivystys Savon Murre)

	virka-aikaan	päivystys
Pieneläimet (kel SJ +Tervo)	2482 + 304= 2786	70+5= 75
Suurelaimet (kel SJ + Tervo)	1972+157 = 2129	515+35 = 550
Eläinsuojelukäynnit	264	
Terveysthuoltokäynnit (kel SJ)	197	
Eläintautikäynnit	40	
Pieneläinpäivystys(Savon Murre)	1962	2491

Löytöeläimet

Löytöeläinten hoidosta on sopimus Takterin kanssa.

Toiminnan kehittämistarpeet

Laatujärjestelmää kehitettävä edelleen etenkin tiedonhallinnan (tietosuojan vaikutusten arviointi, tietosuojan dokumentointi) ja arkistoinnin osalta.

Vuoden 2025 aikana tehdään CAF-arviointi.

Työhyvinvoinnin kehittämisessä esiin nousi kohtaamisien ja tiimien välisen yhteistyön lisääminen.

Aluehallinnon arviointiraportissa (kevät 2024) saimme paljon positiivista palautetta. Kehittämisehdotus väliraportoinnista lautakunnalle otettiin käyttöön jo vuoden 2024 aikana.

Liite 1. Ympäristöterveydenhuollon työryhmätyöskentely 2024

Työryhmä	Toimikausi	Ylläpitäjä	Osallistuminen	2024
Kansalliset työryhmät (kehittäminen ja hankkeet)				
VATI-järjestelmän ohjausryhmä	Toistaiseksi	STM/MMM	YTP	x
VATI-järjestelmän kehittämistyöryhmä	Toistaiseksi	Ruokavirasto	Vesitiimi / IM, JH Elintarviketiimi/JP Huoneistotiimi/ HK	x
VATI-järjestelmä, maksullisuuden kehittäminen	Toistaiseksi	Ruokavirasto	Elintarviketiimi/JP	x
Talousveden tiedonhallinnan ohjausryhmä	2023-2027	STM	Vesitiimi/ IM	x
Terveydensuojelulain valmistelun alatyöryhmät	20.5.2024–30.4.2027.	STM		
Yleinen terveydensuojeluvuorokäytäntö	18.6.2024 - 30.4.2027	STM	YTP	x
Vesiasiat	18.6.2024–30.4.2027	STM	Vesitiimi / IM	x
Asumisterveys	18.6.2024–30.4.2027	STM	Huoneistotiimi / HK	x
Melu	18.6.2024–30.4.2027	STM	Huoneistotiimi / HK	x
Paikalliset ja alueelliset yhteistyöryhmät				
Kuopion kaupunkitasoinen laatuverkosto	Toistaiseksi	Kuopion kaupunki	Elintarviketiimi/JP Huoneistotiimi/HK	x
Tekninen tarkastusryhmä (rakennusvalvonta + PELA)	Toistaiseksi	Kuopion rakennusvalvonta	YTP/ tiimivastaavat	x
Ympäristöterveys- rakennusvalvonta yhteistyökokoukset	Toistaiseksi	YTH ja rakennusvalvonta	YTP + edustajat kaikista tiimeistä	x
Kuopion sisäilmaryhmä + kohdekohtaiset tarkastusryhmät	Toistaiseksi	Työsuojelu	Huoneistotiimi / SL, HK	x
Kuopion kaupunki Vesihuollon kehittämissuunnitelma vuoteen 2030	Toistaiseksi	Kuopion kaupunki	Vesitiimi / IM	
Vesihuollon tilannekuva	Toistaiseksi	ISSAVI ja ELY	Vesitiimi	
Itä-Suomen alueen asunontarkastajien yhteistyökokoukset	Aloitettu 2024	Valvontayksiköt kutsuvat ryhmän koolle vuorotellen	Huoneistotiimi	x
Ympäristöterveydenhuollon tilannekuva	Toistaiseksi	ISAVI	YTP, elintarkastaja	x

Meluntorjuntasuunnitelman seurantaryhmä	Toistaiseksi	Ympäristönsuojelu	Huoneistotiimi, / HK YTP	x
Hyvinvoinnin edistäminen, toimeenpaneva ryhmä	Toistaiseksi	Hyvinvointikoordinaattori	YTP	x
Ehkäisevä päihdetyö	Toistaiseksi	Kuopion kaupunki	YTP +Vesitiimi/JH	x
Sisäilmastoklinikan suunnittelu	Toistaiseksi	AVI	Huoneistotiimi / SL HK	x
Kauneushoitoloiden ja tatuointipaikkojen yhteistyöverkosto	Toistaiseksi	Tampereen alueellinen ympäristöterveys	Huoneistotiimi /PK	x
Ekotuki-toiminta	Toistaiseksi	Kuopion kaupunki, ymp.suojelu	Huoneistotiimi /SL	x
TYHY-pari toiminta	Toistaiseksi	Kuopion kaupunki, työsuojelutoimikunta	YTP +SL (huoneistotiimi)	x
Tutkimushakkeet				
HiMikko; Ilmanpuhdistimien vaikutukset Kuopion kouluissa	Päättyy 2024	THL	Huoneistotiimi	x
KATOA-hankkeen ohjausryhmä (Katupölyn lähteet, päästönvähennys tutkimushanke)	Päättyy 2024	Metropolia	Huoneistotiimi	x
Huoneistopalot, asukkaiden altistuminen ja pelastuslaitosten toimintaohjeet -hanke	2023-2026	Pelastusopisto	Huoneistotiimi / HK	x
Varautumiseen liittyvät työryhmät				
Pohjois-Savon valmius- toimikunta	Toistaiseksi	PSHVA/Pelastuslaitos	YTP	x
YTA-valmiuskeskuksen ohjausryhmän alatyöryhmä ympäristöterveydenhuolto	Toistaiseksi	Itä-Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskus	YTP	x
Pohjois-Savon hyvinvointialueen alueellinen sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuden ja varautumisen yhteistyöryhmä	Toistaiseksi	PSHVA	YTP	x
Poikkeusolojen neuvottelukunnan työhön liittyen pohditaan VALSU portaalia ja ympäristöterveydenhuollon varautumissuunnitelmien soveltamista siihen	Toistaiseksi	PONK/ Leena Tuuri	YTP	x

Tapahtumaturvallisuus- työryhmä	Toistaiseksi	Pelastustoimi / Poliisi	Huoneistotiimi, Elintarvi- ketiimi/AT	x
Kuopion kaupungin val- miussuunnittelutyö- ryhmä	Toistaiseksi	Kuopion kaupunki	YTP	x